

de kracht van verhalen

TUSSENTIJD S 32

TIJDSCHRIFT VOOR PROFESSIONELE VERZORGERS OP HET GEBIED VAN ZINGEVING EN LEVENSBESCHOUWING

VERHALEN VERBINDEN MENSEN,

VERHALEN VERBINDEN MOMENTEN IN DE TIJD,

VERHALEN VERBINDEN DE BINNENWERELD MET DE BUITENWERELD.

Het vertellen van een verhaal in een kring of in een groep kent een eeuwenlange traditie. Mensen vertellen verhalen om zo betekenis te geven aan hun ervaring van de werkelijkheid. Wie in een groep met verhalen wil werken kan daar allerlei beweegredenen voor hebben. Verhalen kunnen je helpen om je te oriënteren en je weg in het leven te gaan. Met verhalen kun je een thema verkennen en bespreken. Verhalen kunnen je helpen om nieuwe perspectieven te zien en tot andere oplossingen te komen. In dit artikel over het werken met verhalen in groepen staan we stil bij de mogelijkheden om in een groep de deelnemers op verhaal te laten komen rond een verhaal of thema, zodat er ruimte is voor ieders verhaal. Wie in een groep met verhalen werkt, kan verhalen op allerlei manieren

gebruiken. De meest bekende vorm is die van een verteller waarbij de groep luistert. In deze vorm zien we de basis die ten grondslag ligt aan het werken met verhalen: er is een verteller, een of meerdere luisteraars en er is een verhaal. Voor het goed vertellen van een verhaal is drievoudig contact

tot leven. Bij deze vorm is er vaak veel aandacht voor de presentatie van het verhaal. In de loop der jaren hebben wij geleerd om niet alleen te werken met een verhaal voor een groep, maar vooral met verhalen door een groep. Deze werkwijze is altijd dialogisch en gericht op een optimale betrokkenheid

persoonlijke verhalen, verzonden verhalen, overgeleverde verhalen en informatieve verhalen. Daarnaast leerde zij ons hoe je luisteraars actief bij een verhaal betreft. Een goed verteld verhaal roept van alles op bij de hoorder, zoals beelden, gevoelens van meeleven, afkeer, verbijstering, verwondering. Soms word je deel van het verhaal en neem je in gedachten zelfs plaats in het verhaal. Een verteller vertelt hoe hij op zijn pelgrimsreis uitgenodigd wordt voor een maaltijd aan tafel bij twee mensen in een eenvoudig onderkomen. Er staat een grote pan soep met ernaast zelfgebakken brood. Terwijl je luistert, ruik je bijna de geur van de soep en proef je hoe goed deze soep de verteller smaakt. Met de vele indrukken die hoorders opdoen tijdens het luisteren naar een verhaal ga je in

WERKEN MET VERHALEN IN GROEPEN

TEKST: COCKY FORTUIN-VAN DER SPEK

cruciaal. Je stemt je af op je gehoor, je stemt je af op je verhaal en je stemt je af op jezelf. In de ruimte van dit drievoudige contact komt het verhaal

en inbreng van vertellers en hoorders. Onze leermeester hierin was Alida Gersie. Zij leerde ons een indeling van soorten verhalen die zeer bruikbaar is:

EEN GOED VERTELD VERHAAL ROEPT VAN ALLES OP BIJ DE HOORDER.

het werken met verhalen in groepen actief aan de slag. Dit vraagt om een veilige uitnodigende sfeer, passende werkvormen en een duidelijk kader waarin je met verhalen aan het werk wilt. Hoe moet je je dat voorstellen? Je kunt een bijeenkomst beginnen met een verhaal, en voorafgaand aan het verhaal nodig je je toehoorders uit om een luistertaak op zich te nemen. Je kunt bijvoorbeeld vragen of je luisteraars na afloop een beeld teruggeven dat zij voor zich zien terwijl je als verteller vertelt. Verrassend is dan hoe divers de beelden zijn die door de hoorders genoemd worden. Ook de luisteraars onderling worden verrast door beelden die genoemd worden, want vaak blijkt dat een ander weer iets heel anders gezien heeft dan jij. Niet alleen de hoorders delen hierdoor iets belangrijks met elkaar, voor de verteller kan het zeer verrijkend zijn, om terug te horen wat de luisteraars hebben gezien. Deze opdracht is een voorbeeld van het werken met een responsopdracht. In het werken met verhalen in groepen kun je een grote variëteit in het werken met respons- opdrachten ontwikkelen. Je kunt je hoorders uitnodigen om iets te bedenken dat ze een personage in het verhaal willen geven, of in een melodie iets terug te geven wat ze

hoorden in het verhaal. Dit vraagt wel enige oefening en vertrouwdheid met responsies, maar wie eenmaal ontdekt wat er mogelijk is, zal zelf ook tot nieuwe toepassingen kunnen komen.

INFORMATIE :

WWW.7EVENDEHEMEL.NL EN WWW.VERHALENONDERWEG.NL

Veel ruimte is er ook voor het ontlocken van verhalen. Om mensen uit te nodigen na het pelgrimsverhaal, zelf hun verhaal te vertellen, is een mogelijke vraag: wat was voor jou een onverwachte ontmoeting die je goed gedaan heeft? De wijze waarop mensen hierover vertellen, luistert nauw. Je kunt er met elkaar over in gesprek gaan. Dan is er het risico, dat je elkaar snel in de rede valt, of dat je al druk bezig bent met jouw eigen verhaal. Bij het vertellen van een verhaal luistert de hoorder van het begin tot het einde naar het verhaal van de ander. Het is praktisch

om hierbij veel in twee- en drietallen te werken. Niet de lengte van het verhaal is bepalend, wel de aandacht en betrokkenheid waarmee verteld wordt. Wie met verhalen in een groep gaat

in een groep die weer bijeen komt wel navraag doen naar de doorwerking van de vertelde verhalen. Werken met verhalen in groepen werkt sterk contactbevorderend en weeft allerlei draden tussen de deelnemers, de verhalen en het thema van een bijeenkomst.

Tekst: Cocky Fortuin-van der Spek. (Zij schreef samen met Aat van der Harst en Bas van den Berg het boek "Verhalen verbinden, ruimte voor vertellen op school", in dit boek is een essay opgenomen van Alida Gersie)

werken, moet zich bewust zijn van het feit dat het een verschil is of je met een groep werkt die elkaar kent en na die tijd ook weer samenkomt, of dat het een groep is die voor een speciale gelegenheid bij elkaar gekomen is. In een groep die bij elkaar blijft, zullen vertelde verhalen blijven resoneren binnen de groep. In een groep die weer uiteen gaat, kunnen verhalen individueel doorwerken. Wat er resoneert, en hoe een verhaal doorwerkt, valt nooit van te voren te zeggen. "Als een verhaal verteld is, dan neemt het zijn vrijheid". Je kunt

'ALS EEN VERHAAL VERTELD IS, DAN NEEMT HET ZIJN VRIJHEID.'